

Středoškolská odborná činnost

2011/2013

Obor 16 – Historie

Pátrání po osudech bratří Mikešových za 1. světové války

Autor:

Jan Škvarka

Gymnázium Dvůr Králové nad Labem

náměstí Odboje 304

544 01 Dvůr Králové nad Labem

2. ročník

Konzultant práce:

PhDr. Ivo Rejchrt

Gymnázium Dvůr Králové nad Labem

Zadavatel práce:

PhDr. Ivo Rejchrt

Dvůr Králové nad Labem 2013

Poděkování

Děkuji panu PhDr. I. Rejchrtovi za vedení při práci a poskytnutou literaturu. Dále jsem zavázán manželům Věře a Gustavu Minářovým za poskytnutí přístupu do jejich rodinného archivu. V neposlední řadě děkuji i RNDr. Karlu Martinkovi.

Prohlašuji tímto, že jsem soutěžní práci vypracoval samostatně pod vedením PhDr. Iva Rejchrta a uvedl v seznamu literatury veškerou použitou literaturu a další informační zdroje včetně internetu.

Ve Dvoře Králové nad Labem dne

vlastnoruční podpis autora

Anotace

Tato středoškolská odborná práce se zabývá osudy rodiny Mikešových v období první světové války, zejména jejich účastí v bojích na italské frontě.

Práce je vytvořena podle řady podkladů – dokumentů z osobních archivů rodiny Minářových (potomků rodiny Mikešových), jejich vzpomínek, popřípadě místních archivů nebo far a další literatury. Popisuje jednotlivé příběhy rodinných příslušníků, kteří museli nastoupit vojenskou službu, jejich každodenní strasti a život na frontě první světové války.

Obsah:

1. Úvod	6
2. Metodika	7
3. Předválečné dění na Balkánském poloostrově	8
4. Italská fronta	8
5. Dvůr Králové nad Labem za války	11
6. Rodina Mikešových ze Sladkovského ulice 548	13
7. Josef Mikeš	15
7.1 Předválečné období	15
7.2 V poli	16
7.3 Služba v týlu	19
8. Jan Mikeš	19
9. Karel Mikeš	20
10. Po stopách Karla Mikeše	21
11. Závěr	24
Použitá literatura a prameny	26
Přílohy	28
Seznam příloh	54

1. Úvod

Tato práce bude pojednávat o osudech rodiny Mikešových ze Sladkovského ulice ve Dvoře Králové nad Labem v období 1. světové války. V rámci dějin je velice často vyzdvížen jeden člověk nad stovky. Takoví lidé jsou stále připomínáni, ale na stovky obyčejných lidí se zapomene. Nebýt však těchto lidí, tak by ani ti jednotlivci nedokázali to, co dokázali. Rozhodl jsem se proto věnovat se ve své práci osudu takových prostých lidí, kteří často prokazují větší osobní statečnost a odhodlání, a přesto se na ně po čase zapomene. Podle mne by se však nemělo zapomínat na nikoho. Každý svým malým dílem přispívá ke tvorbě dějin, ať vědomě, nebo nevědomě, a společně utvoří dějiny, které dnes ovlivňují i nás. Zdá se mi, že vojákům bojujícím za 1. světové války (výjimkou jsou pouze legionáři) dnes není věnována pozornost a vzpomínka, kterou by si zasloužili.

Prvotním impulsem k sepsání této práce bylo přečtení deníku, který si psal můj praděda Josef Mikeš za své aktivní vojenské služby v období 1. světové války. Tento deník naše rodina uchovává jako památku s ostatními dokumenty, které se týkají členů naší rodiny. Je to nejenom tento deník, ale i mnoho fotografií, dopisů, pohledů a úředních listin. Při jejich bližším prohlížení a čtení jsem si začal uvědomovat, co všechno museli prožít a jakým způsobem zasáhla válka do osudu jedné rodiny. Proto jsem se rozhodl, že sepišu tuto práci o obyčejných lidech, kteří byli zataženi do 1. světové války.

Při práci jsem si předsevzal, že se o svých předcích dozvím co možná nejvíce věcí. V souladu s touto myšlenkou jsem se rozhodl, že napíši o každém ze tří bratrů Mikešových vše, co vím, abych to tak i uchoval pro budoucnost.

Pokud se mi podaří sehnat dostatek informací, rád bych se věnoval i tomu, jak válka ovlivnila jejich životy. My si ani neumíme představit, jaký pocit je žít několik měsíců nebo let v zákopech při neustálé hrozbě smrti, zlovůli počasí a mnoha dalších faktorů. A to musí na lidech zanechat silnou stopu. Nesmíme ale také zapomenout na civilní obyvatelstvo, tedy rodiny vojáků, kteří byli válkou poznamenáni neméně. Ztráty otců, bratrů a přátel znamenaly pro rodiny těžkou ránu v jejich životě, který byl v období války poznamenán hladem a všeobecným nedostatkem.

Jaké tedy byly osudy bratrů Mikešových za 1. světové války?

2. Metodika

V roce 2003 jsem se začal se svými prarodiči zajímat o historii naší rodiny. Nejvíce mě zaujala větev matčiny matky – Mikešovi. Tato historie se týká hlavně období 1. světové války, které se zúčastnil Jan Mikeš (můj prapradědeček) a jeho tři synové. Jeden z těchto tří bratrů – Karel Mikeš – padl a my o něm nevěděli téměř nic. Naše hlavní pátrání se tedy ubíralo k němu. Druhým z bratrů byl Josef Mikeš, v jehož pozůstalosti zbyl i zápisník z vojny, ze kterého se dalo o jeho působení za války velmi mnoho zjistit. O Janovi Mikešovi – třetím bratrovi – se dozvídáme hlavně z vyprávění jeho potomků.

Jako první zdroj informací nám posloužil deník Josefa Mikeše a dochovaná korespondence. Po jejich důkladném pročtení jsme se vypravili do Státního okresního archivu v Trutnově, abychom ověřili základní osobní údaje. Zde jsme získali kopii *Popisného archu osob v král. věn. městě Dvůr Králové nad Labem bydlicích*. Abychom zjistili další údaje o jejich vojenském působení, obrátili jsme se písemně na Vojenský ústřední archiv v Praze. Zde jsme se sice dověděli základní údaje, ale bohužel při povodni v roce 2000 byly zasaženy i jejich vojenské karty a jsou dosud zamražené. Po této zprávě se naše úsilí poněkud pozastavilo, i když jsme pátrali u dalších babiččiných příbuzných. Další krok vpřed nastal, když jsme v regionálním časopise *Vlastivědné čtení* narazili na článek o nasazení Královédvoráků do bojů na italské linii za 1. světové války. Autorem tohoto článku je Prof. RNDr. Karel Martinek, DrSc., který se zajímal o osudy svého dědečka. S ním jsme se osobně seznámili v Městském muzeu ve Dvoře Králové nad Labem, kde jsme konzultovali naše a jeho poznatky. V dalších letech jsme se ještě několikrát potkali a stále s ním udržovali e-mailový kontakt. Vzhledem k tomu, že prof. Martinek již v oblasti bojů byl, mohl nám předat cenné informace, instrukce a fotografický materiál. Na základě jeho poznatků a rad jsme se v létě roku 2012 vydali po stopách Karla Mikeše do oblasti, kde bojoval a padl.

3. Předválečné dění na Balkánském poloostrově

První světová válka následovala po dlouhé řadě událostí, které se děly na Balkánském poloostrově ke konci 19. a začátku 20. století. Jednou z hlavních událostí byla anexe Bosny a Hercegoviny Rakouskem-Uherskem, vyhlášená 6. října 1908. Velké mocnosti nechtěly z tohoto aktu udělat aféru, jediní, kdo se proti tomu ohrazovali, byli Srbové. Nutno dodat, že existence tohoto státu vyrovnávala status quo mezi mocenskými bloky. V letech 1912-1913 se jednotlivé balkánské státy pod patronací Ruska sdružily v Balkánskou ligu, přičemž využily italsko-turecké války (1911-1912) ke svým vlastním plánům. Balkánská liga 18. října 1912 vyhlásila Turecku válku, jež posléze vstoupila do dějin jako první balkánská. Po čtrnácti dnech postupu byla armáda Balkánské ligy až u Istanbulu a ovládala veškeré turecké území v Evropě. 3. listopadu požádalo Turecko mocnosti o příměří. To bylo uzavřeno 30. května 1913 Londýnskou mírovou smlouvou. Nejvíce zaskočeno těmito událostmi bylo Rakousko-Uhersko, které nebylo schopno válce zabránit. Situaci zkomplikovala o měsíc později druhá balkánská válka, když se Bulharsko dostalo při dělení kořisti do sporu se svými bývalými spojenci. Bulharsko čelilo útoku Řecka, Srbska, Rumunska a později i Turecka. Takový nápor nedokázalo udržet a ztratilo své územní zisky z první balkánské války a podle Bukurešťského míru z 10. srpna 1913 muselo postoupit Rumunsku další území.¹

Anexe Bosny a Hercegoviny měla velký dopad na vztahy Rakousko-Uherska s jeho balkánskými sousedy. Ani srbský slib soužití s Rakousko-Uherskem v dobrých sousedských vztazích, který však byl pouze formální, nedokázal zabránit dalšímu vývoji událostí. Samotnou rozbuškou pak byl atentát na Františka Ferdinanda d'Este z 28. června 1914 v Sarajevu, který provedli bosenskosrbští nacionalisté z organizace Černá ruka. Tento atentát nedával Rakousko-Uhersku možnost diplomatického řešení, protože nečinnost by zcela zničila velmocenské postavení monarchie. Rakousko-uherský plán obsazení Srbska však narážel na mezinárodní komplikace. Vojenské zničení Srbska by znamenalo ztrátu ruského vlivu na Balkánském poloostrově, a bylo tudíž pro Rusko nepřijatelné. Reakce Rakousko-Uherska tedy závisela na tom, podpoří-li ho Německo. Německo mu vyjádřilo podporu, jelikož mělo v té době nejlépe vyzbrojenou a vycvičenou armádu i námořní válečnou flotilu. Ostatně pokud by tak neučinilo, Trojspolek by zanikl, protože postavení Itálie v tomto spolku bylo vrtkavé a ne zcela pevné. 23. července 1914 tedy dalo Rakousko-Uhersko Srbsku ultimátum. To by však znamenalo ztrátu srbské suverenity, a proto nebylo přijato. 28. července 1914 tedy Rakousko-Uhersko vyhlásilo Srbsku válku.²

4. Italská fronta

28. července 1914 vypovědělo Rakousko-Uhersko válku Srbsku. Tato fáze bojů se někdy nazývá Válka vsedě, jelikož obě strany, jak Rakousko-Uhersko, tak Srbsko, pouze

¹ HLAVAČKA, M. PEČENKA, M. Trojspolek: Německá, rakousko-uherská a italská zahraniční politika před první světovou válkou. 2. vyd. Praha: Libri 1999. str. 239–248

²Tamtéž, str. 258–259

vyčkávaly a přesouvaly jednotky na frontu. V plném rozsahu válka začala teprve v srpnu 1914. Stalo se tak, když 1. srpna vyhlásilo Německo válku Rusku a 3. srpna vyhlásilo válku Francii. Již v tento den, tj. 3. srpna, vyhlásila Itálie neutralitu s argumentem, že Trojspolek je pouze obranné uskupení. V těch srpnových dnech byl vývoj událostí, které zatáhly téměř celý svět do války, velice rychlý. 4. srpna vyhlásila Velká Británie válku Německu, 6. srpna vyhlásilo válku Rakousko-Uhersko Rusku a 12. srpna pak vyhlásila Francie a Velká Británie válku Rakousko-Uhersku. K tomu všemu začalo v říjnu 1914 provádět Turecko vojenské akce na straně Dvojspolku (Trojspolek se de facto rozpadl na Dvojspolek po ztrátě Itálie, ta však podle smluv zůstávala jejím členem a opustí ho až 3. května 1915). Odpovědí na tyto akce bylo 4. listopadu vyhlášení války Ruskem Turecku a 5. listopadu vyhlášení války Velkou Británií Turecku.³

Po těchto událostech se na hranicích mezi zeměmi Dohody a zeměmi Dvojspolku začaly utvářet systémy zákopů, ty se táhly v délce i několika stovek kilometrů a hloubce i desítek kilometrů. Díky použití moderních zbraní, jako jsou kulometry, které tvořily silné obranné prvky v zákopových liniích, znamenal útok značné ztráty a posun zhruba o 100–200 metrů. Na druhé straně před útokem byla zpravidla využívána dělostřelecká příprava, která měla za cíl zredukovat počet obránců a oslabení opěrných bodů (kulometná hnízda,...) nepřítele. V takovémto duchu se vedly boje na západní a východní frontě. Itálie chtěla využít oslabení Rakousko-Uherska a získat území (přímoří kolem přístavu Trest a Tyroly) na jihozápadě a jihu Rakousko-Uherska pro sebe. Itálie proto vypověděla 3. května 1915 Trojspolkovou smlouvu a 23. vyhlásila válku Rakousko-Uhersku.⁴

Boje na italské frontě však probíhaly jinak. Chtěl-li na italské frontě někdo zaútočit, musel již od začátku počítat s velkými ztrátami, jelikož se nacházel v horách s velice strmými svahy, dole v údolích tekoucí řekou a na protějším kopci dobře zakopaným nepřítelem. Dělostřelecká příprava nepřátele zredukuje, ale také upozorní na to, že se chystá útok. Nato vyleze útočník ze zákopu a zcela nechráněn běží ze svahu dolů, opětovat palbu lze těžko, jelikož zakopaného nepřítele nevidí, a tak pouze běží dolů. Když je dole, pokud má štěstí, přejde přes silně ostřelovaný most, pokud ne, musí se probrodit studenou řekou. Následně se vydá na svah proti sobě, nyní již zcela vysílený dorazí k nepřátelským zákopům. V nich na něho čeká čerstvý nepřítel a často dochází na boj muže proti muži. Pokud zákop neobsadí, musí utíkat celou cestu nazpět, což je téměř jistá kulka do zad. Pokud zákop obsadí, musí se vypořádat s dalšími nepřáteli a s největší pravděpodobností o pár desítek metrů výš je další zákop, ve kterém jsou další nepřátelé. Nežádka se proto stávalo, že na jedné straně kopce byli Italové a na druhé straně Rakušané. Navíc je nebezpečí, pokud do zákopu ústí zásobovací tunel z druhé strany kopce, kde jsou nepřátelé. V tom případě musí do podzemí a ve stísněných tmavých prostorech dávat pozor, jestli se tam neskrývá zapomenutý voják, nebo jestli tam není nastražena nějaká past. Nemluvě o velice častém manévru, kterým je rychlý

³HLAVAČKA, M. PEČENKA, M. Trojspolek: Německá, rakousko-uherská a italská zahraniční politika před první světovou válkou. str. 258–259.

⁴Tamtéž str. 246–248

protiútok záloh, dokud si dřívější útočník nestihne vybudovat opevnění. A je tak větší pravděpodobnost dobýt ztracený prostor zpět.⁵

Rakousko-Uhersko sice vyhlášení války nezaskočilo, ale i tak ho dostalo do velmi obtížné pozice. Rakousko-Uherské jednotky zprvu musely čelit i několikanásobné přesile, jelikož většina sil byla na hranicích se Srbskem a Ruskem. První italský útok vedl podél moře směrem na Goricu přes řeku Soču a směrem na sever – do Tyrol. V Tyrolsku se však Italové svým cílům ani zdaleka nepřiblížili, a proto se obrátili hlavně přes otevřený terén, mezi Julskými Alpami a mořem, na Goricu. A již 23. června zde rozpoutali 1. bitvu na Soče (Příloha č.1), která trvala až do 7. července. Na řece Soče však byli Italové zastaveni. Jedenáct dní nato začala 2. bitva na Soče (18. července až 10. srpna). Tato bitva je zajímavá hlavně proto, že obránci měli větší ztráty než útočníci (46 000 oproti 42 000), což se takřka nestávalo. Lze to zřejmě přičíst značné převaze italského dělostřelectva. Ani 3. bitva na Soče nepřinesla Italům úspěch. Od 18. října do 4. listopadu ztratili 67 000 mužů, oproti rakousko-uherským obráncům, kteří přišli o 42 000 mužů. 4. bitva na Soče přišla krátce po několikadenním odpočinku – 10. listopadu. Italové však dosáhli pouze lokálních zisků a k 11. prosinci 1915 ztráty činily na obou stranách přibližně 49 000 mužů. Mezi 4. a 5. bitvou na Soče byl zabit Karel Mikeš (blíže v kapitole *Karel Mikeš*). Následná 5. bitva na Soče (11. března až 16. března 1916) měla spíše lokální charakter a i ztráty na obou stranách jsou více méně zanedbatelné. V tuto dobu se situace na východní frontě pro Rakousko-Uhersko zlepšila, a proto mohlo přesunout jednotky do Tyrol, odkud chtělo podniknout útok směrem k moři a odříznout tak 2., 3. a 4. italskou armádu. Kvůli počasí však byl útok o měsíc odložen a Italové se stihli připravit. Výsledkem rakousko-uherské ofenzívy byl postup ve středu asi o 20 km a na křídlech o 3–12 km. Italové však měli dostatečné zálohy, a proto 17. června ofenzíva definitivně skončila. Této ofenzívy se účastnil i Josef Mikeš (blíže v kapitole *Josef Mikeš*). Následně Italové mohutnou dělostřeleckou přípravou oznámili začátek 6. bitvy na Soče, bylo to 6. srpna. Při mohutném útoku zabrali Italové přední linie v pásnu Podgora – Monte S. Michele (včetně Gorice). Dále se však nepustili, jelikož rakousko-uherským vojákům přišly posily z jižního Tyrolska. Ztráty Italů čítaly 51 000 mužů, rakousko-uherské 42 000 mužů. 7. bitva na Soče (13. září až 17. září) skončila pro Italy fiaskem, nejenže nepostoupili, ale přišli o 15 000 mužů. Další italské útoky – 8. bitva na Soče (9. října až 12. října) - skončily maximálními územními zisky okolo 1 km do hloubky nepřátelské linie, přičemž Italové přišli o 25 000 mužů. Ještě 31. října však Italové započali v pořadí již 9. bitvu na Soče, které trvala 4 dny, do 3. listopadu. Ničeho však opět nebylo docíleno a fronta setrvala stále na stejném místě (místa o pár km posunuta díky lokálním úspěchům, jinde vůbec). Italové se proto domnívali, že to vyřeší 10. bitvou na Soče. Italové se soustředili na úseku od Krnu k moři. Síly vynaložené na tuto operaci byly ohromující! A počty mrtvých na obou stranách o tom svědčí, mezi 12. květnem a 5. červnem 1917 přišli Italové o 160 000 mužů (36 000 padlých) a rakousko-uherské síly přišly o 75 000 mužů (7300 padlých). Po tomto fiasku se pokusili Italové opět zaútočit v Tyrolsku na planině sedmi obcí (příloha č.1),

⁵ Puť miru (cesta míru) - muzeum v přírodě okolo Kobaridu

avšak ničeho nedosáhli. Neúspěch svých operací Italové kladli za vinu velikosti jejich rozsahu, a proto své síly stáhli do kratšího úseku. Tato taktika se vyplatila, Italové se posunuli o 5 km, což byl nejdelší souvislý postup od začátku války! Rakousko-uherské velení si začalo uvědomovat, že další nápory Italů by vojáci nemuseli snést, a tak se rozhodlo, že převezmou bojovou iniciativu. Za první cíl byl vybrán Kobarid (italsky Caporetto). Do útoku byly zapojeny i německé úderné jednotky. Útok začal 24. října 1917. Rakousko-uherské a německé jednotky v těžkých bojích vytlačovaly Italy. Nakonec se podařilo vytlačit je od řeky Soče až k řece Piavě, kde byly Rakousko-uherské jednotky zastaveny Italy. Fronta se posunula zhruba o 100 km. Dodnes je tento průlom u Kobaridu považován za jednu z nejlepších ofenzív 1. světové války. Následné další rakousko-uherské pokusy přejít Piavu nebyly úspěšné. Poslední velkou akcí na tomto úseku fronty byla spojenecká invaze na Piavě, která začala 24. října 1918. Spojenci postupně vytlačovali rakousko-uherské vojsko, až se obrátilo na ústup a pak útek, pouze ojedinele docházelo k organizovanému ústupu (např. skupina Podhajský).⁶

5. Dvůr Králové nad Labem za války

Tak jako ostatní města v Čechách, i Dvůr Králové nad Labem byl válkou zasažen, a to ve všech oblastech života, veřejného i soukromého. Téměř každá rodina pocítovala jak materiální nedostatek, tak ztráty blízkých osob.

Jedním z největších problémů bylo zásobování obyvatelstva a armády potravinami. Byla zavedena maximální cena na obilí a mouku, ani to však nestačilo a již v roce 1915 byl vydán předpis, který spotřebu mouky omezoval (byly provedeny soupisy osob s doložením, kolik osob má každá rodina vyživovat). Výroba bílého pečiva byla zakázána a při výrobě chleba se mohlo používat pouze 50 % pšeničné mouky (zbytek se nastavoval moukou ovesnou, kukuřičnou a podobně). Ve městě byly zřízeny válečné kuchyně, a to v Hankově domě, v hostinci U Bauerů v Jaroměřské ulici (dnes Heydukově), v hostinci U Slunce v České Podharti a v továrně firmy A. Klazar. Poplatek za oběd byl 40 haléřů, oběd zahrnoval polévku a příkrm. Produkty z Královédvorská, zvláště obilí a brambory, se odvážely do Jaroměře a odtud putovaly na italskou frontu.⁷

Válka samozřejmě působila i na kvalitu vyučování ve školách. Počet učitelů v důsledku mobilizace byl na každé škole zmenšen, vesnické jednotřídky zůstaly často bez učitelů. Docházelo ke spojování dvou i tří tříd do jedné a bylo zavedeno polodenní vyučování. Časem zůstali ve škole pouze nejstarší učitelé a učitelky. Jako výpomoc byli často přibíráni penzisté. Školy byly plně v područí vojenské správy. Probíhaly tedy různé sbírky, které měly podpořit ochabující monarchii (sběr léčivých bylin, železa, oblečení,...). Děti vyráběly různé potřeby pro vojáky, např.: papírové vesty, vložky do bot atd. Učitelé byli dáni

⁶ ŠEDIVÝ, I. Češi, české země a Velká válka. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2001, str. 125–145.

FUČÍK, J. Generál Podhajský. 1. vyd. Praha: Paseka 2009, str. 132–139.

⁷ TROHOŘ, F. Dvůr Králové nad Labem v době světové války 2. díl, str. 31–36.

k dispozici okresnímu hejtmanství, které je používalo k různým úkolům, a tak se stávali „obilnými komisaři“, „soutisovými komisaři“, nebo písaři na komisařství. Školní tělocvik se co nejvíce přizpůsobil vojenským cvičením, byly zavedeny vojenské povely a učitelé měli pečovat o vojenský výcvik mládeže.⁸

Jednu z nejtěžších rolí měly za války ženy, které zůstávaly doma, musely se starat o výživu rodiny a o domácnost. Často po odvedeném muži přebíraly vedení obchodu nebo živnost. S tím souviselo shánění potravy pro celou rodinu, kdy se vydávaly na dlouhé cesty po okolních vesnicích za každého počasí, aby sehnaly mouku, mléko, obilí, máslo a další základní suroviny. Nedostatek se projevoval i v nouzi o mýdlo, oblečení a palivo do kamen. Proto často chodily ženy loupat kůru ze stromů, z popelu vařily louh a přešívaly odložené šaty.⁹

Před válkou byla zaměstnanost ve Dvoře Králové v textilních továrnách velmi dobrá. Vypuknutím války nastal chaos, při kterém byly zrušeny veškeré smlouvy na vyrobené zboží. Tím, že se továrny dostaly do této situace, nastala nezaměstnanost. V té době ale již začali rukovat první branci a brzy se odvodily projevil nedostatkem pracovních sil v továrnách. Díky armádním dodávkám se brzy továrny opět rozjely, problém byl však se surovinou, a tak se přistoupilo na zpracování náhražek. Bavlna se nahrazovala papírem a kopřivami, juta papírem a starými hadry. Textilní závody ve Dvoře Králové nad Labem byly před válkou zaměřené na bavlněné potištěné látky (zejména pro ženy), za války se přeorientovaly na látky stanové, látky pro vojenské batohy, látky pro vojenské stejnokroje a pytlou. Mnohé továrny, které měly vlastní zámečnické dílny, slévárny a strojírny, rozšířily tyto dílny a vyráběly v nich granáty, vojenské vozy, polní kuchyně a podobně.¹⁰

28. února 1918 byl v našem městě založen místní odbor Českého srdce, který měl podporovat rodiny bez prostředků před hladem a bídou. Peněžní prostředky získával od průmyslníků, velkostatkářů, ze sbírek i z úvěru od banky. Nakupoval potraviny a základní životní prostředky pro nejnuznější obyvatele.

⁸ TROHOŘ, F. Dvůr Králové nad Labem v době světové války 2 díl, str. 61–70

REJCHRT, I. Historie školy in BĚLINA, J. a pedagogický sbor školy: Výroční almanach 1890 – 2012. 1. vyd. Dvůr Králové nad Labem: gymnázium Dvůr Králové nad Labem 2010, str. 15–17

⁹ TROHOŘ, F. Dvůr Králové nad Labem v době světové války 2 díl, str. 76–80

¹⁰ Tamtéž, str. 81–85

6. Rodina Mikešových ze Sladkovského ulice 548 (Příloha č. 2)

Otec, Jan Mikeš (1865–1950) – truhlář (můj prapradědeček) pocházel z Lanžova, do Dvora Králové nad Labem se přestěhoval teprve poté, co se v Lanžově vyučil truhlářem u starosty Šedivky (od 13 do 17 let). Ve Dvoře Králové pak pracoval u truhlářského mistra Brkala. Po dvaceti letech od vyučení byl přijat za příslušníka obce Královédvorské a začal pracovat jako truhlář-bednář v továrně Mayer. Léta 1915–1917 strávil ve vojenské službě v zázemí (Josefov, Vídeň, Jičín). Zemřel 21. 6. 1950 doma, ve Dvoře Králové.

Matilda Mikešová (rozená Kopřivová) (1870-1945), žena Jana Mikeše – truhláře, pocházela z Doubravice, jak se dozvídáme z *Popisného archu osob v král. věn. městě Dvůr Králové n. L. bydlících* a z jejího *Křestního listu*, tam se také můžeme dočíst o jejích rodičích. Zemřela 15. 11. 1945 doma, ve Dvoře Králové.

Prvorozený syn Josef Mikeš (1892–1961) – můj pradědeček – se narodil 30. 8. 1892 ve Dvoře Králové nad Labem. Vyučil se strojním tiskařem. Od listopadu 1913 byl v aktivní vojenské službě. Bojoval na italské frontě. Po válce se vrátil k práci strojního tiskaře. Zemřel 26. 6. 1961.

Druhorozený syn, Jan Mikeš (1894-1956) – můj praprastrýc – se narodil 8. 6. 1894 ve Dvoře Králové nad Labem. Vyučil se strojním zámečnickem „*válečnou službu nastoupil 26. 10. 1914 v Hradci Králové jako vojín 2. praporu polních myslivců. Dne 7. 8. 1916 byl zajat na italské frontě u Monte Sabatina, zajetí přežil převážně v táboře Santa Maria Capua Vetere, kde se přihlásil do čs. legie v Itálii. 10. 4. 1917 byl zařazen do 39. čs. pěšího pluku, v němž sloužil až do konce války.*“¹¹ Zemřel 27. 3. 1956.

Třetí syn Karel Mikeš (1897–1916) – můj praprastrýc – se narodil 20. 5. 1897 ve Dvoře Králové nad Labem. Byl „*vojín 11. polní roty královéhradeckého 18. pěšího pluku, padl dne 29. 1. 1916 na italské frontě na kótě 551 (Vodil Vrh) nedaleko vesničky Dolje, okres Tolmin (německy Tolmein, italsky Tolmino) v tehdejším Přímoří, v dnešním italsko-slovinském pohraničí; byl pohřben na bojišti.*“¹² Po válce ve 30. letech byl exhumován a uložen na vojenském hřbitově v Loče (část Tolminu)

Čtvrtý a poslední syn Jana Mikeše (truhláře), Otakar Mikeš (1899–1973) – můj praprastrýc – se narodil 12. 11. 1899 ve Dvoře Králové nad Labem. V době války byl příliš mladý na vojenskou službu, proto zůstal doma s matkou Matildou. Zemřel 27. 7. 1973.

¹¹ Vojenský ústřední archiv, vyjádření čj. 1482/2009-2111

¹² Tamtéž

Rodina Mikešových kolem roku 1908

(osobní archiv rodiny Minářových)

zleva: Matilda Mikešová, Jan Mikeš, Otakar Mikeš, Karel Mikeš, Josef Mikeš, Jan
Mikeš truhlář

7. Josef Mikeš

První z bratrů Mikešových, o kterém budu detailně psát, je můj praděd Josef Mikeš. Nejvíce čerpám z jeho deníku, který si psal za války. Jedná se o sešit v obalu z vojenského plátna psaný obyčejnou tužkou (příloha č. 3).

7.1. Předválečné období

Josef Mikeš se narodil 30. 8. 1892 jako první syn Jana Mikeše (truhláře) a Matildy Mikešové. Vyučil se strojním tiskařem u firmy Mayer (1906-1909). Po vyučení do firmy Mayer nastoupil a pracoval tam do roku 1910. Od 21. 11. 1910 do 20. 1. 1912 pracoval ve firmě Kubinzky v Praze, odtud přestoupil 22. 1. 1912 do Dvora Králové k firmě Sochor, kde pracoval až do 11. 5. 1912. Následně byl zaměstnán do 14. 2. 1913 ve firmě Keyzlar v Červeném Kostelci. Pak pracoval od 31. 3. 1913 do 27. 9. 1913 ve firmě Bartoň v Náchodě, odkud pravděpodobně v říjnu nebo v listopadu nastoupil vojenskou aktivní službu jako střelec druhé setniny u 18. pěšího pluku Hradec Králové.¹³ (příloha č. 4)

Josef Mikeš 1914 (Osobní archiv rodiny Minářových)

První informaci o působení Josefa Mikeše v rakousko-uherské armádě je zápis v sešitku (příloha č. 5) z 10. března 1915, kdy byl po pobytu v nemocnici poslán k pracovní četě. Zde nepobyl dlouho a již 15. března podstoupil gen. kurs¹⁴. Pak začal jezdit po různých posádkách: Praha (1. 4. – 26. 4.), Bielitz (27. 4. – 15. 6.) – zde se setkal se svým bratrem Janem, který byl raněn a pobýval zde v nemocnici (příloha č. 5). Následoval průjezd Jaroslavi (16. 6.), Munina (18. 6. – 28. 6.) – zajatecký tábor, kde se začal učit rusky (azbuku), Jaroslaw (28. 6. – 10. 7.), Wadowitze (11. 7. – 5. 8.), Hranice (6. 8. – 3. 9.), Hradec Králové (4. 9. – 10. 9.), Milovice (10. 9. – 8. 10.), Česká Lípa (9. 10. – 11. 10.) a Hradec Králové (12. 10. – 15. 10.). Pak byl na dovolené ve Dvoře Králové nad Labem a 28. listopadu se vrátil z dovolené k posádce v Milovicích, kde byl do 5. 12. 1915. Od 15. do 23. ledna 1916 byl v Mladé Boleslavi a od 23. do 25. v Trutnově. Dále byl v České Lípě (25. 1. – 23. 2.), zde ho zastihl dopis od matky se zprávou, že jeho bratr Karel padl (přílohy č. 7, 8, 9 a 10).

¹³ o roce 1914 se nám zachovaly pouze tři řádky zápisků, které jsou však velice zkratkovité, a proto se nám je nepodařilo řádně rozluštit

¹⁴ nepodařilo se nám rozluštit, o jaký kurs šlo

Považuji za zajímavé, jak se o Karlově smrti dozvěděli rodiče Matilda a Jan. V té době otec Jan sloužil v Jaroměři. Matka byla s nejmladším synem Otou doma, když ji navštívil jeden z vojáků, kteří sloužili s Karlem, a sdělil jí, že Karel padl. Zpráva se po městě rychle rozšířila, a když pak Jan (otec) přijel na jednodenní dovolenou, lidé mu již cestou domů kondolovali.

Pak byl Josef v Terezíně (23. 2. – 7. 3.) a od 7.3. byl až do odjezdu do pole 21. 4. v České Lípě. Před odjezdem do pole byli Královédvoráci navštíveni dvěma dámami ze Dvora Králové nad Labem a při té příležitosti proběhlo fotografování (příloha č. 11). Byly to Jiřina Kuhnová a Emilie Hrochová, které se s nimi nechaly vyfotografovat.¹⁵ Fotografie byly vydávány jako pohlednice, které mohli vojáci poslat domů na památku. Žádný z vojáků ale nevěděl, zda se domů vůbec vrátí (příloha č. 12).¹⁶

7.2. V poli

21. dubna 1916 odjel z České Lípy. Druhý den okolo třetí se dostali do Prahy. Dále pokračovali vlakem přes České Budějovice a Linec do Salzburku. 23. dubna pak přijeli do Alp, ty byly ještě celé pokryté sněhem. Podle vyprávění byly podmínky transportu velice tvrdé, vlaky byly vojáky přeplněné, až někteří z vojáků museli stát na stupátkách a držet se. Po jedné ze zastávek musel i Josef jet na tomto stupátku. Úsek cesty byl velice dlouhý, byla zima a jediné, co mu bránilo pustit se, byla vzpomínka na rodinu. Vystoupili ve stanici Wörgl (asi 62 km od Innsbrucku). Dále museli za silného deště maširovat do Breitenbachu. V nedaleké obci Kundlu byli vojáci z 98. pluku. 26. dubna pak bylo velké cvičení, při němž museli přejít přes hory do Wildsekönau (dnes Wildschönau), což je 7 km vzdušnou čarou. Při tomto cvičení vstávali ve 3 hodiny ráno a do kasáren se vrátili v 5 hodin odpoledne. Cestu zvládla pouze pětina mužstva. Těmito cvičeními se zajišťovalo, aby byli vojáci připraveni na podmínky, kterým budou muset čelit na frontě.

Hned 1. května 1916 přijel na inspekci polní podmaršál. Nástup se konal krátce po půlnoci, nastoupeny byly 18. a 12. pěší pluk a 98. pluk polních myslivců. Návrat na ubikace byl až kolem 3 hodiny odpoledne, Josef Mikeš měl hned poté denní službu. 2. května dostal svůj první trest na vojně: dvě hodiny špangle (trest, kdy je voják uvázan, často k tomu byla speciální pouta) za to, že jeden z jeho podřízených nevzbudil ráno mužstvo. Druhý den (3. května), kolem páté ráno, se vydali z Breitenbachu na cestu dlouhou asi 40 kilometrů do Kirchbergu (asi 6 km západně od Kitzbühelu). Transport byl velice namáhavý kvůli nesnesitelnému vedru, cituji deník: „...*lidi padali jako mouchy*...“. Nakonec zemřel jeden muž. Hned po transportu musel, jakožto velitel stráže, nastoupit do služby. Za pár dní (6. května) přišel poručík Kotek s instruktory z fronty. Za pět dní již byli vysláni na první patrolu (hlídku) na Tritt Alpe (1556 m.n.m.), při zpáteční cestě se potkali s 21. pěším praporem, který ten den přijel. 15. května dostal první dopis polní poštou (feldpostkarte)

¹⁵ Tato fotografie je jednou z nejznámějších fotografií královédvorských vojáků, např.: je vystavována v Městském muzeu a často je publikována v regionálních sbornících

¹⁶ Ze zápisníku Josefa Mikeše

z domova (příloha č. 13). 16. května pak musel znovu na patrolu, tentokrát severně od St. Johan, při níž si vařili kávu a konzervy ve staré salaši, jelikož přšelo. 22. května byla plukovní slavnost (Regimentsfest) v Kirchbergu a téhož dne podstoupili polní střelby. Také dostal první balíček z domova. Další den (23. května) bylo velké cvičení, kdy byli nuceni 8 hodin pochodovat do Feiberbrunnu, a 24. následoval výstup na Göbr (1664 m), odkud bylo vidět hory Velký zvon a Benedik. Jak je v deníku uvedeno: „...*Dnes v neděli odpoledne ztýral šikovatel pěšáka Brožka. Oba však byli opilí, že sotva stáli na nohou. Brožkovi je 44 let a šikovatel Ansorge s ním uhodil o zem do bláta a dal mu na ústa....*“ (11. července šikovatel Ansorge padl).

5. června odjeli ze Spertendorfu (10 min od Kirchbergu), kde celou dobu byli ubytováni, vzpomíná: „...*Ani se mi tady nestýskalo, jen posledních několik dnů jsme měli zaraženu vycházku, protože se jedné hospodyni ztratila slepice, která později přišla zpátky. Každý den jsme zde dělali cvičení po horách a vystupovali jsme nejvýš 1700 m Hohe Salve – Göbr. Chodili jsme každou neděli do kostela a jednou jsme se byli koupat ve Švarzsee [!Černé jezero]. Při cvičeních jsem byl zvláště používán na patroly. Velmi často zde přšelo a dnes, ačkoli je červen, jsou hory pokryty sněhem. Tady v údolích je však hezky. Já mám na tu štrapaci horské boty 7 kilo těžký. Dnes jsem dostal psaní, že Jeník je doma. Odjíždíme v 9 hodin večer...*“ 6. června pak jedou po železnici přes Brennerský průsmyk (dráha jde přes 1300 m.n.m.), Franzensfeste, Brixen, Bolzano Saint Michelle a Trident. Příští den vystoupili v rozstříleném a opuštěném městečku Calldonazzo, což jest poslední stanice před Levico. Odtud se přesunuli přes Lavarone a Gionchi až před Oseli (příloha č. 14). Tam byl Josef Mikeš přidělen ke 2. rotě.

9. června 1916 ráno ve 4 hodiny vyrazili na pochod k linii. Cestou šli přes dobyté italské pozice, viděli ukořistěná děla, hmoždíře a munici, stejně tak i spoustu oblečení a zajatých Italů. Tábor Monte Erio byl vysoko v horách ve výšce 1628 metrů. 10. června se přesunuli do Monte di Verena (2110 metrů), viděli zcela rozstřílenou italskou pevnost Campo di Campolongo. Popisuje zde i útrapy života v táboře: „*Prší skoro pořád. Pod těmi stany je zima, také v noci se chumelilo.*“ Na Svatodušní neděli (11. června) byla dopoledne polní mše. V tento den nad nimi přeletělo italské letadlo, ze kterého byly vyhazovány letáky. Muži na něj stříleli ze strojních pušek a ono odletělo. Z tábora Monte Erio odešli 12. června v 8 hodin večer. Při neustálém dešti a v blízkosti italských linií pochodovali do půl páté ráno. Ten den si ještě postavili tábor před Asiagem před pevností Monte Interrotto. Od 16. června se ocitli uprostřed bojů: „...*Každý den prudká palba z děl ve dne i v noci, která se chvílemi mění na bubnovou střelbu. Dnes lítalo tady mnoho aeroplánů a házeli [!] dolů bomby. Pěchota střílí také ve dne v noci. Krajina je tady tuze divoká a kamenitá. Trochu vinic, nic víc...*“ V neděli 18. si zapsal, jak vzpomíná na Jeníka, kterému končila dovolená a vracel se na frontu. Dopadá na něj také tísnivá nálada, kterou mu alespoň trochu zlepšily dva balíčky z domova. Tato nálada u něj však dlouho přetrvává. Ještě 19. vzpomíná na rodinu, kamarády a mrtvého bratra Karla. Další den odcházejí z Maggiore Ciaccarra, do svého cíle však nedojdou, a tak si zřídí tábor ve skalnatém lese. Ocitli se pod těžkou palbou nepřítele. Pocit osamění zvyšuje smutek. Navíc se již tři týdny nemyl a sužují ho vši a bronchiální katar, ale pochodovat musí. Nakonec dojdou do cíle – na kopec Cingarella, kde celý den (24. června) budovali zákopy. V této činnosti pokračovali i nazítří 25., stavba však šla pomalu pro kamenitost půdy. Jejich

podplukovník prosil velitele brigády, aby zde mohli nepřítele zadržet. Další den umístili Italové na protějším kopci jednu baterii horských děl, která po nich střílela, nečinila však velké škody. Větším problémem byly padající kroupy a zanedlouho kvůli nim byli celí promočení. V noci pak byla ještě navíc strašná zima. 28. června Italové zajmou několik jejich předsunutých hlídek a začnou se zakopávat 150 kroků před jejich zákopy. Stravu mají navíc dosti špatnou: „...*Ráno kafe, v poledne s [!] černých bobů polévku a kousek hovězího masa a večer zas kafe. A všechno se vaří ze sněhu, protože daleko široko není pramenité vody....Vzduch je zdravý, že by člověk jedl řebiky [!]. Chleba dostáváme tak rozbitý, že málokterý je celý. Ono se to sem dováží, vlastně přináší[,] na těch malých koničkách. Jak něco vyfasujem, tak to každý shltne a na druhý den nemá nic...*“

„...3.července. Každý den je to zde stejné. Trochu se střílí, děla střílí pořád. Zima tady je pořádná, ve dne[,] i když svítí slunce[,] chodíme v plášti oblečení, a každou noc mám službu. Nohy mám již přestydlé, nejvíc mě bolí kolena. A aeroplány tu máme na krku pořád, jen když prší[,] tak ne. Z domova mi piší, že jim málo pišu, ale já posílám přes den lístek domů. A že to nedojde, to má vinu náš kadet, který to cenzuruje a polovici toho roztrhá. Když je krásné počasí, tak je daleko vidět a to musím říct, že jsem nikde v Tyrolích neviděl tak krásných a romantických hor, jako zde v severní Itálii. Divočina to je, nejsou tu ani salaše. Dnes v deset hodin na večer jdeme ze zákopů a přišli nás vystřídat od 58. regimentu Poláci. To jsme byli tak rádi, že již od tamtud jdem z těch dír. V roklině vzadu jsme pak leželi do jedenácti hodin a počkali jsme[,] až bude úplně tma, protože jsme šli až skoro do rána ustavičně podle našich pozicí[,] a tak nám to ještě hvízdalo na cestu. Byla to cesta krkolomná samým kamením a takovými roklemi, že se divím, že jsme si tam někdo nezlámal vaz...“

4. července se navzdory všem útrapám (např. zablešení a s vodou na příděl) přesouvají nedaleko Monte Interretto. Již měsíc se nemyl a nezul. 6. července nastala o půl čtvrté ráno silná italská dělostřelecká příprava a Josef byl vyslán se dvěma muži na hlídku o 9. hodině. Je zázrak, že se v poledne vrátili všichni tři zdraví zpět. Druhého dne (7. července) nastala dělostřelecká palba ještě horší než minulý den. Za minutu dopadlo až 36 granátů a ve čtyři hodiny odpoledne podnikli Italové útok. Tento útok byl však šťastně odražen a několik Italů bylo zajato. V rakousko-uherských řadách však bylo velmi mnoho raněných – hlavně do hlavy. 8. července odpoledne Italové znovu ostřelovali jejich pozice, tentokrát bylo velmi mnoho mrtvých, večer byli pochováni. 9. byla neděle, Italové znovu ostřelovali rakousko-uherské pozice a odpoledne podnikli útok: „...*Vystoupili až k vrcholu, kde jsme byli mi [!]. Postavili jsme se jim na odpor. Ty [!] první byli sestřeleni a pak se nastavili [!] bajonety, čehož se tak ulekli, že ty [!] první odhodili pušky a vzdali se, kdežto ti ostatní utíkali a naši do nich ustavičně stříleli. Při té srážce nikdo nekoukal, jestli ho srazí granát, nebo kulka, nýbrž se zvoláním hurá se hnalo vše po skále...*“

11. července 1916 byl další kritický den, dopoledne do jeho zákopu dopadla mina a několik jich to zasypalo a rozbilo jejich zákop. Josef byl raněn lehce na hlavě a o něco hůře na noze. Kamarád obvazoval kamaráda, situace vypadala beznadějně, jelikož Italové podnikli další zteč a pronikli až k ostatním drátům před jejich zákopy. Jejich velitel se již chystal, že se vzdají, ale Italové se otočili a dráty nepřešli. Večer byli rakouští vojáci nahrazeni a odešli na obvaziště. Ráno druhého dne se Josef vydal z obvaziště na cestu do polní nemocnice v Koterlle, kde byl ošetřen. Hned na to byl vozem přepraven do Dogana, kde byla polní

nemocnice. 13. července odpoledne byli ranění (včetně Josefa) naloženi na nákladní automobily a odvezeni na Monte Rover a 14. července odpoledne povozem přepraveni do polní nemocnice v Caldonazzo. Pak vlakem přepraveni do Perschne – velké nemocnice pro několik tisíc raněných. 15. července se omyli a jejich šaty byly vydezinfikovány. Večer byli převezeni vlakem do Innsbrucku, kam dorazili 16. července v 10 hodin dopoledne a kde byl v polní nemocnici Neuhaus. 29. července opustil tuto nemocnici a byl převezen do Dornbirnu ve Voralberku, kde proběhlo doléčení až do 9. 8.¹⁷

7.3. Služba v týlu

Dále cestoval po posádkách, jako instruktor starších branců (příloha č. 15, 16), přičemž navštívil: Reichstat (13. 8. – 25. 8.), Terezín (25. 8. – 30. 8.), Chrudim (30. 8. – 1. 12.), Slatiňany (1. 12. 1916 – 5. 2. 1917), Chrudim (5. 2. – 9. 2.), Reichstat (9. 2. – 3. 3.), Terezín (3. 3. – 7. 3.), Ústí nad Labem (7. 3. – 19. 6.), Terezín (19. 6. – 22. 6.), Reichstat (22. 6. – 30. 6.), dovolená (30. 6. – 13. 8.), Reichstat (13. 8. – 15. 8.), Josefov (15. 8. – 20. 8.) a v Milovicích od 20. 8. 1917. Zde zápisky končí. Po Milovicích sloužil ve Vídni (14. 6. 1919 – 10. 1. 1920) u zásobovacího odboru vojenské komise. Z aktivní vojenské služby byl propuštěn 19. 1. 1920 v hodnosti desátníka.¹⁸

8. Jan Mikeš

Jan Mikeš se narodil 7. 6. 1894 ve Dvoře Králové nad Labem, vyučil se strojním zámečnickem a už 26. 10. 1914 nastoupil vojenskou aktivní službu v Hradci Králové jako vojín 2. praporu polních myslivců. Byl poslán na východní frontu, po zranění (příloha č. 5) pak na italskou frontu, kde bojoval u Gorice. V červnu 1916 se dostal domů na měsíc na dovolenou a šest týdnů nato, po návratu na frontu, dne 7. 8. 1916 byl na italské frontě u Monte Sabatina zajat. Zajetí prožil převážně v táboře Santa Maria Capua Vetere, kde se přihlásil do československé legie v Itálii.¹⁹ Otázka přestupu je velice složitá, jelikož do té doby si voják mohl myslet, že bojuje za svou vlast,

Jan Mikeš 1914 (osobní archiv rodiny Minářových)

¹⁷ Ze zápisníku Josefa Mikeše

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Ztráta loajality k Habsburkům byl komplikovaný proces, srov. HLAVÁČKA, M. Český pohled na příčiny rozpadu habsburské monarchie (1848-1918) in PROKOŠ, P a kol. *České země a moderní dějiny Evropy*. 1. vyd. Praha: Historický ústav 2010. str. 35 – 44

Juřena, J. *Legionáři v boji za vznik Československa Legionáři okresu Trutnov*. 1. vyd. Dvůr Králové nad Labem: FORTprint 2011. (V této publikaci je veden pod Lipnicí, místo pod Dvorem Králové nad Labem. S panem Juřenou jsem se spojil a o chybě jsem ho informoval)

za rodinu. Nyní však měl přejít na druhou stranu a bojovat za to, že se jeho stát od monarchie odtrhne a bude samostatný. Bylo to zásadní rozhodnutí – a Jan Mikeš se ho nezalekl. 10. 4. 1917 byl zařazen do 39. čs. pěšího pluku. Jako součást 7. čs. divize (spolu s pěšími pluky č. 31, 32, 33, 34, 35 a dělostřeleckým plukem č. 6), což bylo asi 20 000 mužů, se nemalou měrou podíleli na bojích na italské frontě v oblasti Alp. V tomto pluku bojoval až do konce války. V roce 1919 pak ještě jako legionář na jižním Slovensku.

9. Karel Mikeš

Karel Mikeš se narodil 22. května 1897 ve Dvoře Králové nad Labem. Žil s rodinou v domě č. 548 ve Sladkovského ulici. V 17 letech byl odveden do České Lípy a byl zařazen do 18. pěšího pluku arcivévody Leopolda Salvatora. V 18 letech byl již na italské frontě na horní Soči, úsek Tolmin. První část cesty vojáků do úseku Tolminu běžně probíhala po železnicích. Vysazování byli v Bohinjské Bystřici. Z Bystřice pochodovali k začátku úzkokolejné vojenské dráhy, která byla zbudována podél Bohinjského jezera a končila západně od Zlatorogu.

Úzkokolejná vojenská dráha (Feldbahnhof) byla vybudována díky nedostatečnému zásobování fronty materiálem a posilami. Vedla mezi Bohinjskou Bystřicí a Zlatorogem. Postavena byla v říjnu roku 1915 jako vojenská koňská železnice, která měla urychlovat

transport mužů a materiálu v tomto úseku. Vagóny byly taženy dvěma koňmi a opatřeny ruční brzdou. Záhy se však projevil nedostatek koní, takže úzkokolejná železnice byla elektrifikována. Jako zdroj energie byla vybudována malá přehrada pod vodopádem Savica.²⁰ (příloha č. 17).

Dále ze Zlatorogu pokračovali na Dom na Komňi, odtud šli přes údolí a hřebeny na své pozice, materiál byl přepravován systémem Bohinjských lanovek, který vedl od konečné stanice Úzkokolejné vojenské železnice (Feldbahn) a vedl až do údolí těsně za frontovou linií.

Karel Mikeš 1914 (osobní archiv rodiny Minářových)

²⁰ VRIČAN, J. Po zapadlých stopách českých vojáků: z Julských Alp k Jadranu. 1. vyd. Olomouc: Ondřej Havlík 2008. str. 142 – 144

Bohinjské lanovky byly budovány od 6. října 1915, aby urychlily zásobování linií. Lanovkami byly přepravovány potraviny, munice i děla. V opačném směru svázely raněné k ošetření a mrtvé k pohřbení na vojenském hřbitově v Loče u Tolminu. V zimních měsících se tyto lanovky staly jedinou možností přepravy, protože cesty byly zaváty několika metry sněhu, a tudíž neschůdné ²¹(příloha č. 18).

Podle dostupných zdrojů padl 29. ledna 1916 nedaleko vesnice Dolje na kótě 551 Mrzli Vrch. Na místě hřbitova, kde byl původně uložen, jsou pozůstatky pyramidového památníku c.k. 18. pěšího pluku (příloha č. 19). Všechny ostatky však byly ve 30. letech Italy exhumovány a uloženy do společného hrobu v Loče (příloha č. 20 a 21). Jméno Karla Mikeše však nezůstane zapomenuto, jelikož je uvedeno nejen v Kapli sv. Ducha na Javorce (příloha č. 22, 26), ale i v našem městě na památníku padlým z let 1866 (příloha č. 23), kam byla připsána i jména těch, kteří zahynuli v 1. světové válce.

Kaple sv. Ducha na Javorce byla vystavěna v roce 1916 v údolí těsně za frontovou linií v místech, kde vojáci odpočívali při přestávkách v bojích. Vojáci kapli za války sami postavili jako místo duchovní útočny. V této kapli jsou na stěnách vypáleny seznamy padlých vojáků z let 1915-1917 z oblasti Mrzleho Vrchu, Slemena, Stadoru, Maselníku a Batognici. Stěny, na nichž je vypáleno 2500 jmen mužů, jsou zhotoveny ze spodních dílů beden na munici. Nejméně jedna pětina z oněch jmen je českých (příloha č. 24 a 25).²²

10. Po stopách Karla Mikeše

Po získání podkladů o místě bojů mého praprastrýce Karla Mikeše jsme se rozhodli, že oblast, kde bojoval a padl, sami navštívíme. Tento „výlet“ jsme podnikli v srpnu 2012. Doma jsem zpracoval a připravil trasu cesty a vyznačil místa, která chceme navštívit. Jednalo se o Bohinjskou Bystrici, Zlatorog, Dom na Komni, Slap Savica, muzeum v Tolminu, muzeum v Kobaridu, kapli sv. Ducha na Javorce, alespoň jednu z památek v okolí Tolminu a Kobaridu a vojenský hřbitov v Loče (příloha č. 26). Po příjezdu do Slovinska jsme se ubytovali v Ribčev Laz (u Bohinjského jezera) a odtud podnikali výpravy. Hned první den jsme jeli do Tolminu, kde jsme navštívili muzeum. Hlavní akcí prvního dne byla návštěva kaple sv. Ducha na Javorce (přílohy č. 22, 24 a 25). Tato kaple se nachází na konci údolí říčky Tolminky asi 10 km severně od města Tolminu (příloha č. 26, 27). Kaple se nachází na východní straně hřebenu, jehož součástí je i Mrzli vrch a Vodil vrch. Západní část tohoto hřebenu již byla bojištěm, těsně pod vrcholy se nacházely kaverny (pod zemí nebo ve skalách vybudovaná palebná postavení – příloha č. 28), zákopy, tedy pozice rakousko-uherské armády. Tato kaple byla postavena vojáky v roce 1916 na místě, které sloužilo k odpočinku vojenských jednotek, které se střídaly s jednotkami na frontové linii. Na této části fronty, tedy v bojích o údolí řeky

²¹ VRIČAN, J. Po zapadlých stopách českých vojáků: z Julských Alp k Jadranu, str. 154–159

²²Tamtéž, str. 159–161

Soči, se podíleli vojáci ze všech zemí Rakousko-Uherska, tedy různých náboženských vyznání. V době války se zástupci církví dohodli, že kaple bude sloužit všem, bez rozdílu víry (křesťanům, pravoslavným i ostatním církvím). Z tohoto důvodu kaple nebyla nikdy vysvěcena. Po druhé světové válce, kdy tato oblast patřila pod Jugoslávii, byla uzavřena a počala chátrat, a to proto, že představitelé státu nechtěli uchovávat památku, která byla symbolem smíru mezi církvemi. Teprve po osamostatnění Slovinska začala rekonstrukce kaple. Můžeme zobecnit, že veškeré památky (památníky, kaple, zákopy,...) na boje za 1. světové války byly za jugoslávské vlády ponechány svému osudu a nebyla vůle je jakkoliv udržovat, ani připomínat. V samotné kapli jsme našli průvodce – mladého studenta, který nám velice ochotně vysvětlil a popsal historii kaple a souvislosti s boji o řeku Soču. Kaple je památkou a symbolem všech rakousko-uherských padlých vojáků. Aby nebyla zapomenuta jejich jména, jejich odvaha a statečnost, počali již v roce 1916 vojáci, kteří kapli stavěli, vypalovat jména padlých na dna prázdných beden od munice (byl to dostupný a kvalitní materiál). Nakonec bylo takto vypáleno 2500 jmen padlých, kteří jsou seřazeni podle pluků a hodností. Na čtvrté desce napravo od oltáře jsme našli jméno Karla Mikeše. Dle článku z Vlastivědného čtení o našem městě a jeho okolí²³ víme, že v kapli nalezneme několik jmen padlých občanů ze Dvora Králové nad Labem. Dle tohoto pramene byl Karel Mikeš nejmladším padlým Královédvorákem.

Den plný nevšedních dojmů jsme zakončili návštěvou vojenského hřbitova v Loče (přílohy č. 19 a 20). Jedná se o místo, které je dnes součástí města Tolminu, na břehu říčky Tolminky. Na hřbitově odpočívá přibližně 3300 padlých vojáků. Tento hřbitov byl založen v roce 1916 pro padlé v bojích mezi Vogelem a Krnem. Ve 30. letech 20. století, při sanaci bojišť, byly ostatky padlých vojáků z lokálních hrobů, které se nacházely po celé délce fronty, přeneseny na společné hřbitovy. Rakousko-uhersští vojáci byli přeneseni a pohřbeni v Loče a dalších pietních míst v okolí Tolminu, italští vojáci byli přeneseni do pietních hrobů v okolí Kobaridu.

Další den jsme sledovali část cesty, kterou museli projít vojáci od vlaku do bojových pozic. Pohybovali jsme se podél Bohinjského jezera, vyjeli jsme na horu Vogel, kde nás velice překvapila výstava fotografií z 1. světové války (příloha č. 29), která zde je jakožto stálá expozice připomínající tuto událost. Navečer jsme se ještě vypravili k vodopádu Slap Savica, kde jsme viděli přehradu s elektrárnou, která vyráběla za války elektřinu pro nedalekou vojenskou železnici (příloha č. 17). Elektrárnu postavili sami vojáci v rámci elektrifikace dráhy, pro nedostatek koní. Na Dom na Komni, kudy museli vojáci při cestě k Tolminu pochodovat, jsme se nedostali, protože lanovka, která tam vede, byla právě v rekonstrukci.

Poslední den jsme se znovu přepravili k Tolminu a odtud se vypravili do muzea v Kobaridu (příloha č. 30). Toto muzeum má nejobsáhlejší expozici na téma 1. světová válka

²³MARTINEK, K., Královédvoráci nejsou zapomenuti, Dvůr Králové nad Labem Vlastivědné čtení o našem městě a jeho okolí, 10. číslo, 15. 6. 2011, str. 13–23

a boje na Soče. Bylo nám doporučeno jak panem profesorem Martinkem, tak pracovníky muzea v Tolminu. Prohlídka expozice věnovaná 1. světové válce byla velice pečlivě a zajímavě zpracována. Součástí prohlídky je i cca 20minutový film o bojích o řeku Soču, který je namluven všemi jazyky ze zemí, odkud pocházeli vojáci (příloha č 31).

Po prohlídce muzea jsme se vypravili do muzea na italskou dělostřeleckou baterii Kolovrat (příloha č. 32). Tato pozice je na protějším svahu od Mrzleho vrchu, odkud byl Mrzli vrch odstřelován (příloha č. 33). Jedná se o v terénu situované, zrekonstruované zákopy s kavernami (přílohy č. 34 a 35), odkud bylo výborně vidět na Mrzli vrch (příloha č. 36), městečko Tolmin a vesnici Dolje (u které Karel Mikeš 26. 1. 1916 padl). Při průchodu zákopy a kavernami jsem si představoval, jak situace na bojišti vypadala. Jedná se o údolí široké zhruba 2,5 km, uprostřed protéká divoká, studená řeka Soča. Nad tímto údolím se tyčí do výšky 1100–1300 metrů prudké svahy hor. Takové pozice bylo téměř nemožné dobýt, proto se na tomto úseku fronta na dlouho zastavila. Velké ztráty zde působila bubnová dělostřelecká palba, při které byla děla vzdálená i několik kilometrů od pozice, kdy střepiny z granátů zabíjely a mržaly vojáky. Ve výbavě vojáka v tomto období nebyla přilba, která by chránila hlavy vojáků před střepinami a úlomky šrapnelů. Mnoho zranění působila i padající zemina s kamením po výbuších. Proto byla do výzbroje rakousko-uherské armády přilba od roku 1916 zařazena.

Bohužel jsme se nemohli zúčastnit mše na Mrzlém vrchu, která se každoročně v srpnu koná za všechny padlé vojáky. Tato akce a činnost ve zdejších muzeích nám ukázaly, že v této oblasti na minulost nezapomínají, všechny památky jsou vzorně udržované a přístupné.

11. Závěr

Období 1. světové války bylo poměrně dlouhou dobu opomíjeno, snad kvůli živější vzpomínce na hrůzy 2. světové války. Až v dnešní době, kdy se lidé zajímají o historii svého rodu více do hloubky, ožívají příběhy jejich dědů a pradědů, kteří bojovali za 1. světové války. Díky nim dostáváme značné množství informací o této době. Vzhledem k tomu, že jsem zjistil a zpracoval informace o své rodině, rozhodl jsem se, že by bylo dobré se o ně podělit s širší veřejností. Zdálo se mi to také vhodné proto, že zanedlouho bude sté výročí začátku 1. světové války, o které píší.

Nejcennějším materiálem, který mám k dispozici, pro mne jsou zápisky z vojny mého pradědečka Josefa Mikeše. V těchto zápiscích je dobře vidět, jaká byla v rakousko-uherské armádě morálka, zásobování, technické vybavení a jaký byl psychický stav vojáků. Ze zápisků je také zřejmé, že v tvrdých alpských podmínkách vojáci strádali, ale přesto si morálku udrželi.

Druhým, velice cenným zdrojem, který jsem využíval především k dataci, jsou dopisy z polní pošty. Věřím, že tato polní pošta (feldpost) fungovala velmi solidně. Domnívám se to proto, že dopisy (feldpostkarte) se i při přesunech vojáků z jednoho místa na druhé dostávaly k adresátovi, přičemž ten již nemusel dávno být na místě uvedeném v adrese. Za zmínku stojí i to, že postkarte měly velice často podobu pohlednice. Když se vojáci na památku dali vyfotografovat, mohli toto pohlednici poslat domů rodině, aby o ni v poli nepřišli a zároveň na ni napsali vzkaz pro rodinu, kterou jím uklidnili.

Velikou pomoc jsem našel v panu Prof. RNDr. Karelů Martinkovi DrSc. a jeho práci. Zejména ve člancích uveřejňovaných ve Vlastivědném čtení. Stejně důležitými zdroji pro mne byla sdělení mnou oslovených archivů, na které jsem se obrátil. Velice mne překvapil vstřícný přístup ve všech těchto institucích.

V osudech bratří Mikešů můžeme názorně vidět rozdíly v postoji společnosti k vojákům bojujícím za 1. světové války. Všichni bratři byli aktivními účastníky bojů na italské frontě. Na každého z nich však společnost hleděla jinak. Na Karla Mikeše, který padl, se lidé dívali jako na oběť války. Naproti tomu Jan, který se v zajetí přihlásil do československých legií, je pohlíženo jako na budovatele vlasti, hrdinu, který bojoval za svobodu československého národa. Činy posledního z bratrů Josefa, který setrval v rakousko-uherské armádě do konce války, byly opomíjeny.²⁴ Teprve po mnoha desetiletích se začínáme zajímat i o tyto „zapomenuté a opomíjené“ vojáky. Začínáme si totiž uvědomovat, že ať už voják stál na kterékoli straně, jeho činy ukazují na osobní odvahu, statečnost a hrdinství, které musel prokázat.

²⁴ Týkalo se to i důstojníků, kteří z rakousko-uherské armády přešli do nové československé armády. viz FUČÍK, J. Generál Podhajský, str. 204 – 214

Co se týče jejich poválečného života, Josef se vrátil domů. Jako většina vojáků na dobu strávenou v armádě velice nerad vzpomínal a zranění na noze, které utržil u Asiagna se mu nikdy zcela neuzdravilo. Pracoval jako strojní tiskař látek. Jeho bratr Jan setrval po válce ještě několik let v legiích a bojoval na jihu Slovenska s Maďary. Pak pracoval jako jeřábník při stavbě přehrad.

Ani my zde ve Dvoře Králové nad Labem na padlé vojáky nezapomínáme, jejich jména jsou vytesána na památníku padlým z válek 1866 a 1. sv. války. Tento památník je umístěn na Benešově nábřeží před budovou zdejší střední školy. Je ale s podivem, že město s tolika oběťmi bojů nedalo vybudovat za téměř sto let samostatný a důstojný památník těmto hrdinům. Ve kterém městě najdeme oběti 1. světové války pouze připsány na pomník obětí jiné války? Dalším místem ve městě, kde si můžeme připomenout občany našeho města, kteří bojovali na frontách 1. světové války, je městské muzeum. Zde jsou vystavovány kromě jiných exponátů i fotografie královédvorských vojáků odjíždějících na frontu z výcvikového střediska v České Lípě (výše již citováno v kapitole o Josefu Mikešovi), na které je i můj pradědeček Josef Mikeš.

Zjistil jsem, co se dělo s bratry Josefem, Janem a Karlem v tomto období. Celé toto pátrání mě ujistilo o tom, že je důležité znát svou minulost. Zároveň nesmíme zapomínat na hrůzy a oběti všech válek, protože zapomeneme-li na tyto hrůzy, je riziko, že se objeví další.

Použité prameny a literatura:

A) Prameny

Válečný deník Josefa Mikeše

Dochovaná korespondence mezi bratry Mikešovými navzájem i s jejich rodinou kolem roku 1915 – 1918, rodinný archiv Minářových

Fotografie zúčastněných, rodinný archiv Minářových

Popisný arch osob v král. věn. městě Dvůr Králové nad Labem bydlících, Státní okresní archiv Trutnov

Vojenský ústřední archiv, vyjádření čj. 1482/2009-2111

B) Literatura

FUČÍK, J. *Generál Podhajský*. 1. vyd. Praha: Paseka 2009. ISBN 978-80-7185-962-8

HLAVAČKA, M. PEČENKA, M. *Trojspolek: Německá, rakousko-uherská a italská zahraniční politika před první světovou válkou*. 2. vyd. Praha: Libri 1999. ISBN 80-85983-86-9

HLAVAČKA Český pohled na příčiny rozpadu habsburské monarchie (1848-1918) in PROKŠ, P a kol. *České země a moderní dějiny Evropy*. 1. vyd. Praha: Historický ústav 2010. ISBN 978-80-7286-165-1

HONZÍK, M. *Legionáři*. 1. vyd. Praha: Novinář 1990. ISBN 80-7077-552-1

Juřena, J. *Legionáři v boji za vznik Československa Legionáři okresu Trutnov*. 1. vyd. Dvůr Králové nad Labem: FORTprint 2011. ISBN 978-80-86011-46-2.

JUNG, P. *Rakousko-uherská armáda za první světové války*. 1. vyd. Brno: Computer Press, a. s. 2007. ISBN 978-80-251-1520-6

MARTINEK, K. *Královédvoráci nejsou zapomenuti, Dvůr Králové nad Labem Vlastivědné čtení o našem městě a jeho okolí*, 10 čísl, 15. 6. 2011

POLÁK, J. *Za císaře za vlast*. 1. vyd. Praha: Ostrov 2001. ISBN 80-86289-18-4

REJCHRT, I. *Historie školy in BĚLINA, J. a pedagogický sbor školy: Výroční almanach 1890 – 2012*. 1. vyd. Dvůr Králové nad Labem: Gymnázium Dvůr Králové nad Labem 2010. ISBN neuvedeno

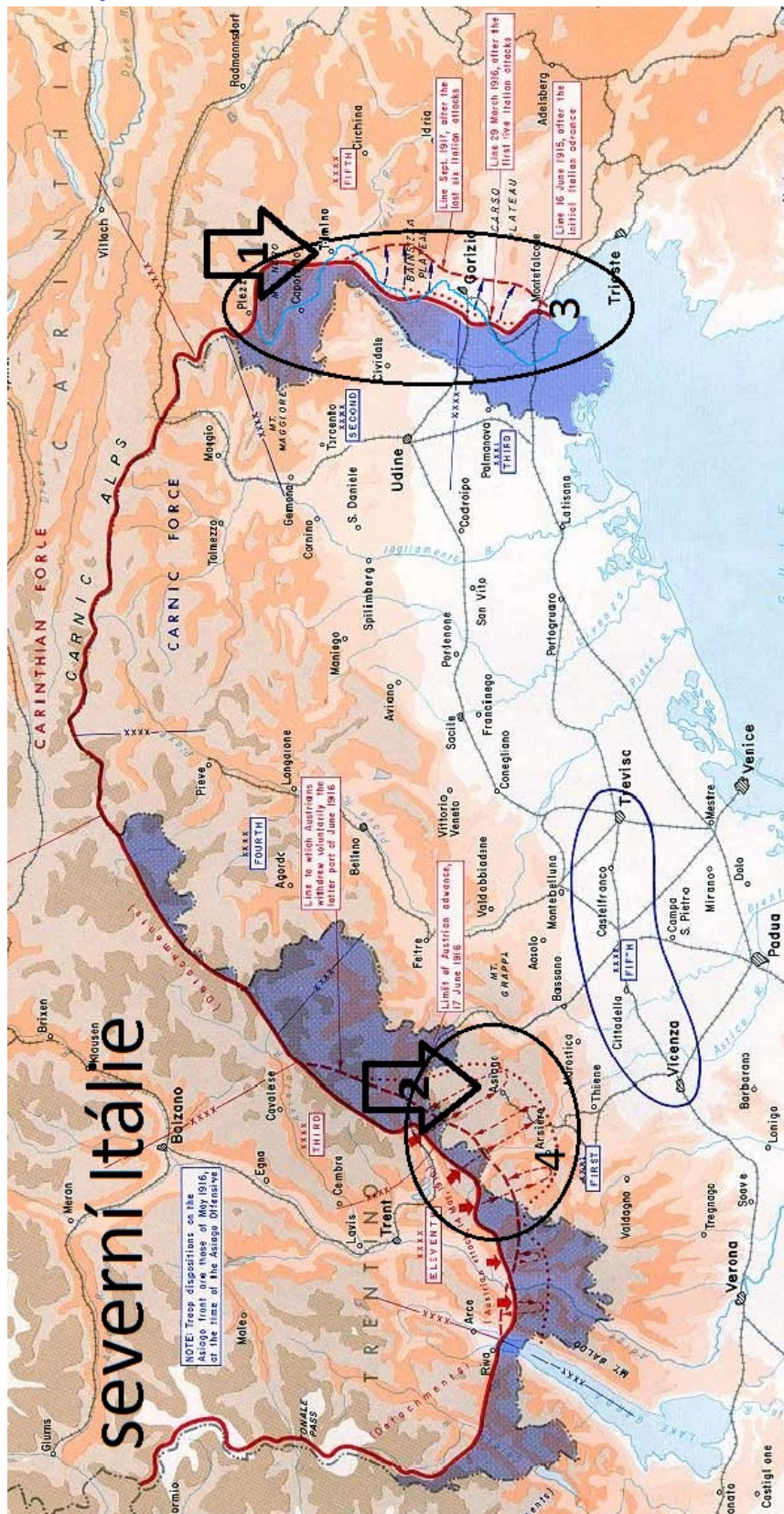
ŠEDIVÝ, I. *Češi, české země a Velká válka*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2001. ISBN 80-7106-274-X

TROHOŘ, F. *Dvůr Králové nad Labem v době světové války: 1, 2, 3 díl*. 1. vyd. Dvůr Králové nad Labem: F. Trohoř 1925. ISBN neuvedeno

VRIČAN, J. *Po zapadlých stopách českých vojáků: z Julských Alp k Jadranu*. 1. vyd. Olomouc: Ondřej Havlík 2008. ISBN 978-80-254-3535-9

WESTWELL, I. *První světová válka den po dni*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko 2004. ISBN 80-7249-194-6 / 80-206-0731-5

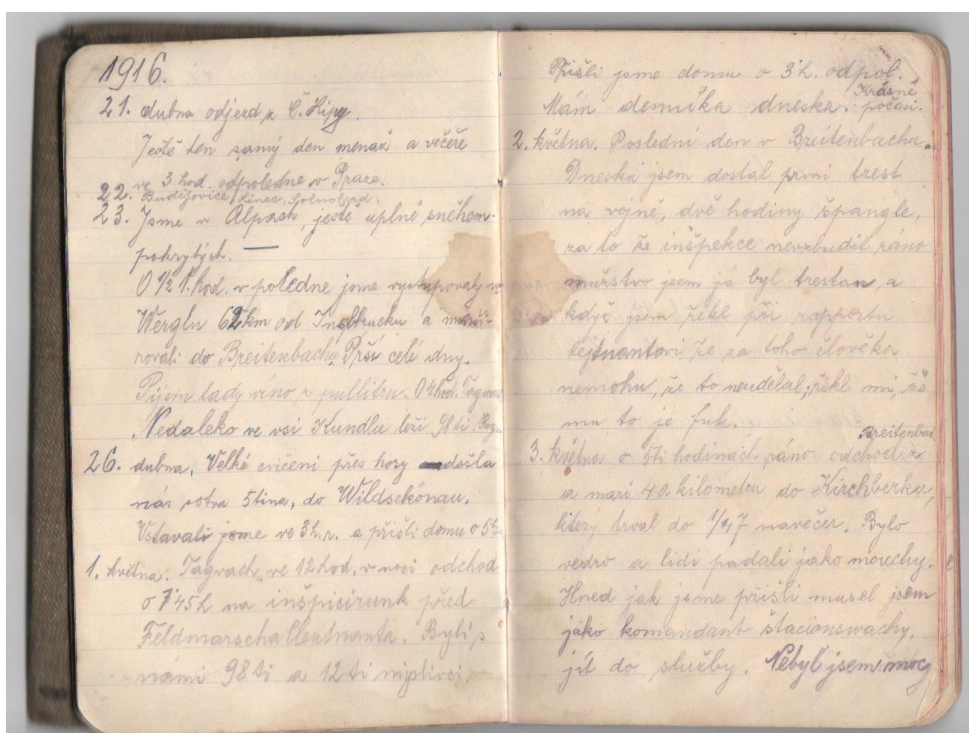
Přílohy:

Příloha č. 1: Mapa severní Itálie s vymezenými pojmy

Příloha č. 2: Sladkovského ulice z počátku 20. století – štít napravo je od domu Mikešových

Příloha č. 3: Ukázka z deníku Josefa Mikeše

příloha č. 6: Fotografie Jana v polní nemocnici v Bílsku – Jan je 4. zprava vzadu (s obvazem)

Průběh Kálové 19. 2. 16

Milý Josefe!
Musíme Ti sdělit
smutnou zprávu.
Dne 29. ledna ve 4^h
odpoledne padl v boji
naš milovaný bratr a syn
Karel, na bojišti italského
Smutnou zprávu tu
nám sdělil Karel Mikš
bratranec podnádraží.
Úřtvolu nechal zanést a
sam ho smutně pochová
tak od domova vzdáleně
Leží sám, on bude o hrob
dřáti.
Bohem
Tvá Matka

Příloha č. 7: Dopis od matky Matildy Mikešové synovi Josefovi o smrti Karla

Milý Josefe!
 Přijmi sudeční program
 a je nam mne smutno
 ta rana promě je ne
 nezhojitelnou do smrti co
 ludek nit na něj nezapomně
 och Bože to jrov smutky
 proina to Josefe dlejší aleš
 ti ali ste re domu vratili;
 pro Bůžkovi ti postlu co
 si přeješ oni te nechov
 prosit kdyli stonal u nemoc
 sam prát tak abis ti to
 napral; Zlohem
 svani od tebe sme dostali
 mi sme takij milí s Otcm
 sen, stolesně te pozdravuje
 tu Matka Ota

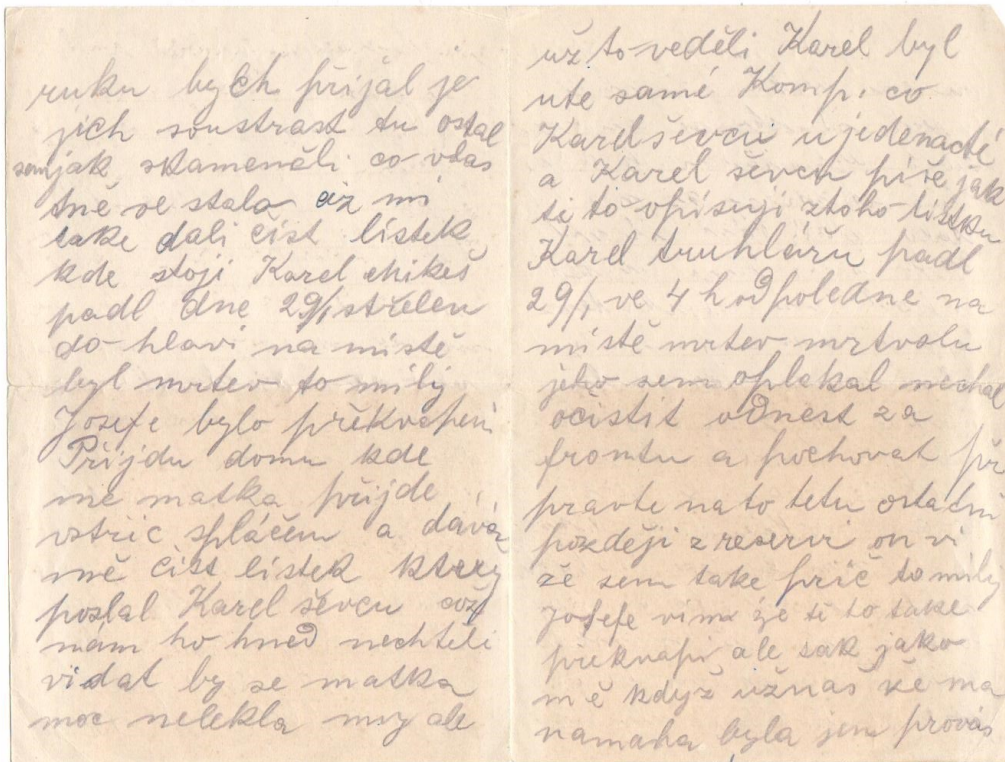
Právě vyprávěl dceru mámu pivošla Staněkka
 Staněkovi že maninka, on byl s Karlem,
 ukázal listy se Staněkově psal se byl
 staval psal psal Staněkově, a se mu Staněkovi
 had Staněkově a psal se Staněkovi se Staněkovi
 mě se Staněkovi Staněkovi.
 se se Staněkovi Staněkovi Staněkovi Staněkovi
 Staněkovi Staněkovi Staněkovi Staněkovi
 Staněkovi Staněkovi Staněkovi Staněkovi

Příloha č. 8: Dopis od matky Matildy Mikešové synovi Josefovi o smrti Karla – vnitřek

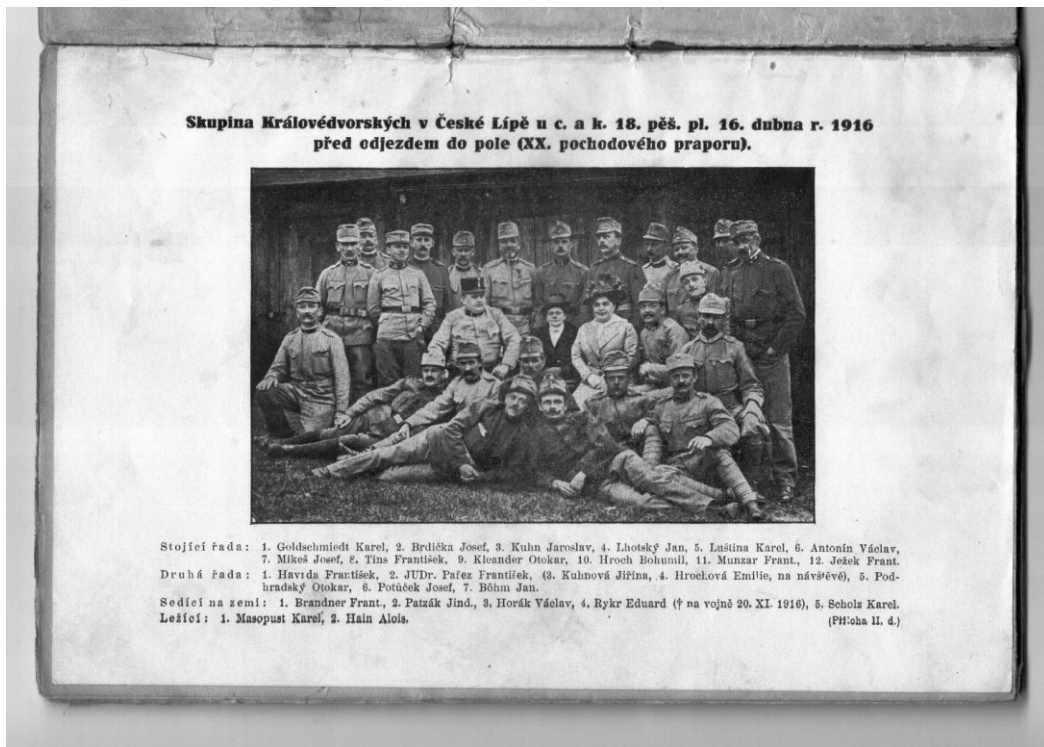
Jaroměř
 Milý Josefe
 Byl sem opravdu přikva
 pen žes tak brzo mne
 vdepsal. Sem zdrav mnoho
 neděláme avšak naty lebe
 žest do trapné mam smu
 tu eby novy žest
 mátl žest ne rusi práce
 doma žest žlady blahostyl
 byl sem vrtadeli zase
 doma avšak bylo přome
 jaky pro-oke trivane
 palkvapremi kdyz pui
 chazim do naměsti
 a xname se sme puiča
 zeji a podavaji mi

proto přijmi tuto sprá
 vu srozuměnou že mne
 to bylo od Boha souzeno a
 kdy by byl snad nedostatek
 mizakem se se mne lepe
 stalo že byl okamžite milder
 Bůžka to kiz psati Janěkov
 on poslal zas 2 listy ten
 by dle domie ja sem žeste
 to nitu nedostal sem mne
 a psal sem jim slepsal
 to je z Karla nedostal ani
 adomova pakliže do vis
 co asi motta dela proto
 se prosim lys ji hned psal
 a trochu ji to vymlu
 vil. anas vs to sorby
 pujou a qujdem asi ps
 604 a stu puiča ale ne
 daleko

Příloha č. 9: Dopis od Jana Mikeše (otce) Josefovi, přiložený k dopisu od matky (str. 1, 4)

Příloha č. 10: Dopis od Jana Mikeše (otce) Josefovi, přiložený k dopisu od matky (str. 2, 3)

příloha č. 11: Fotografie Královédvorských při návštěvě Jiřiny Kuhnové a Emilie Hrochové v České Lípě před odjezdem do pole (Josef Mikeš 7. zleva ve stojící řadě)

Příloha č. 12: Tatáž fotografie, jako příloha č. 7, nyní jako pohlednice

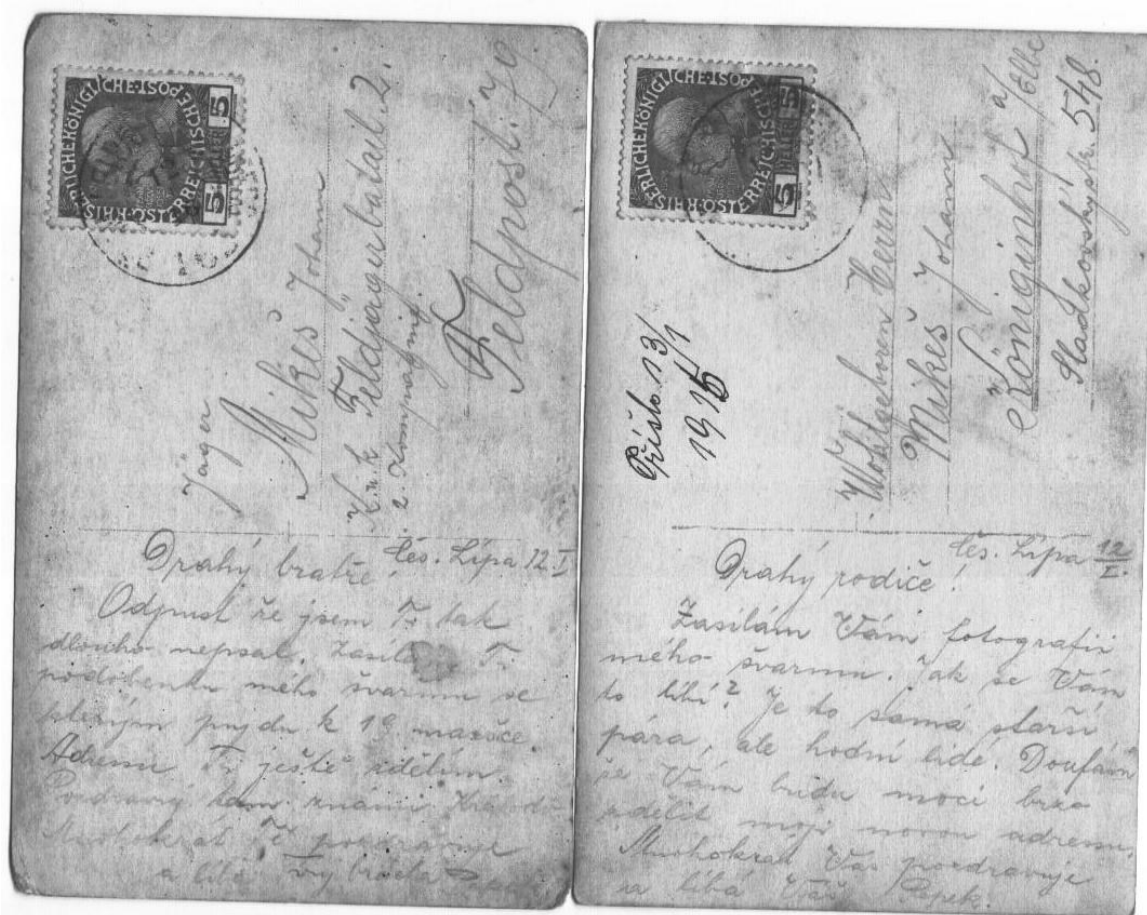
Wöllersdorf 5/6

Milý Pepo děkuji ti za listek který sem dostal
 jakel přišel do vidné věce a já ho dnes
 sady byl sem zas doma nab dni pro cimb
 mundar neb práciju civila a man
 lepší než dříve jak bylo doma přišel
 in sdyšimic sme nedušíli a najedno
 Jevik přijel to si dake pomíšiš dle
 dlouho n byl doma sem zdrav Pozd
 ze te a líkám přitom lka moji adre
 si zasílám Johan Mikeš Fischler
 bei Firma D. Drücker Barake Nr 408.
 Wöllersdorf Nied Östereich
 které sem nyní byl 24 hodin před

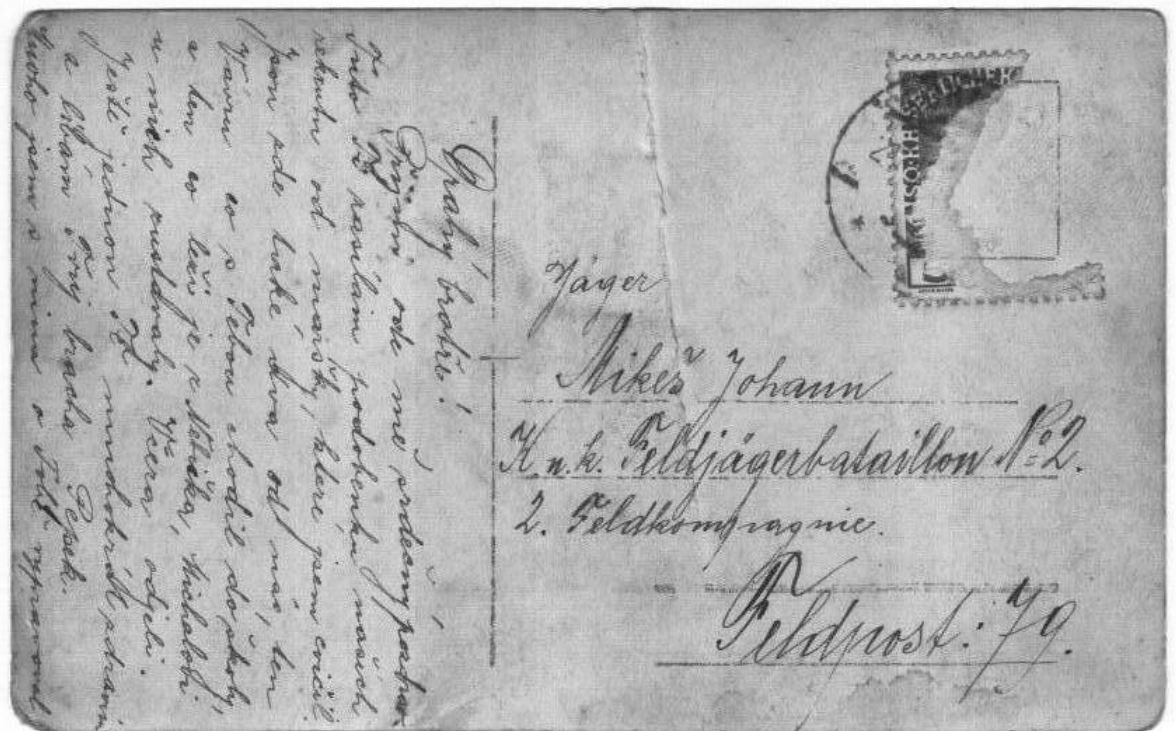
příloha č. 13: Feldpostkarte (ne zmiňovaná, tento dostal Josef Mikeš o měsíc později)

příloha č. 14: Vojenská dobová mapa Josefa Mikeše

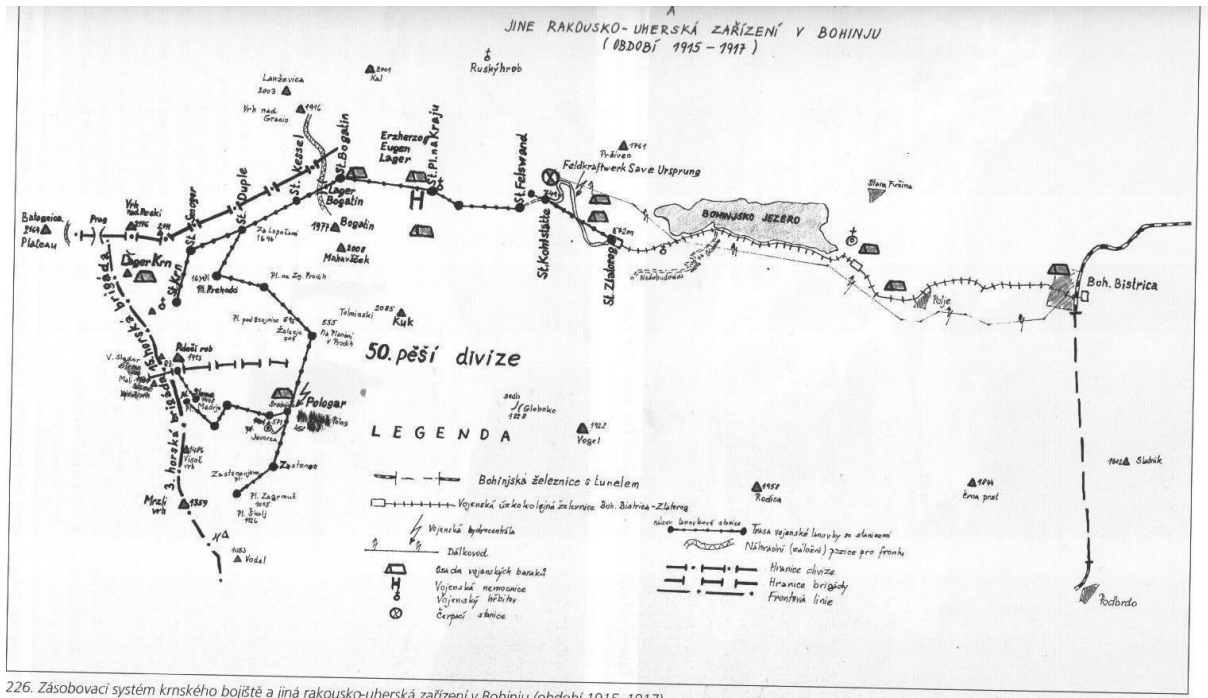
Příloha č. 15: Josef se staršími branci v České Lípě (3. sedící z leva)

Příloha č. 16: Pluk polních myslivců, které Josef cvičil

Příloha č. 17: Vodní elektrárna vybudovaná vojáky v období První světové války pod vodopádem Savica

226. Zásobovací systém krmského bojiště a jiná rakousko-uherská zařízení v Bohinju (období 1915-1917)

Příloha č. 18: Systém Bohinjských lanovek

Příloha č. 19: Býv. hřbitov nad zákopy 3. bat. IR 18

Příloha č. 20: Pomník na vojenském hřbitově v Loče

Příloha č. 21: Vojenský hřbitov v Loče

Příloha č. 22: Deska se jménem Karla Mikeše v Kapli sv. Ducha na Javorce

Příloha č. 23: Jedna ze stran památníku padlým z války roku 1866 s připsanými jmény padlých z První světové války ve Dvoře Králové nad Labem

Příloha č. 24: Kaple sv. Ducha na Javorce

Príloha č. 25: Interiér Kaple sv. Ducha na Javorce

Príloha č. 26: Mapa miest, ktorá sme navštívili, na mieste tehdejší fronty

Příloha č. 27: Údolí říčky Tolminky, cesta ke kapli sv. Ducha

Příloha č. 28: Kaverna

Příloha č. 29: Informační deska o výstavě o bojích na řece Soče konané v budově lanovky na hoře Vogel

Příloha č. 30: Muzeum v Kobaridu

Příloha č. 31: Vstupní hala muzea v Kobaridu

Příloha č. 32: Informační tabule outdoorového muzea Kolovrat, součást stezky míru

Příloha č. 33: Průhled střílnou bojového postavení Kolovrat na Mrzli vrch

Příloha č. 34: Zrekonstruované zákopy na Kolovratu

Příloha č 35: Zrekonstruované zákopy na Kolovratu

Příloha č. 36: Pohled na Mrzli vrch z Kolovratu

Seznam příloh:

- Příloha č.1: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Italian_Front_1915-1917.jpg
- Příloha č.2: z archivu Karla Martinka - foto S. Veselý st
- Příloha č.3: z archivu rodiny Minářových
- Příloha č.4: z archivu rodiny Minářových – autor Josef Mikeš
- Příloha č.5: z archivu rodiny Minářových – autor Josef Mikeš
- Příloha č.6: z archivu rodiny Minářových
- Příloha č.7: z archivu rodiny Minářových – autor Matilda Mikešová (pravděpodobně psal Otakar Mikeš)
- Příloha č.8: z archivu rodiny Minářových – autor Matilda Mikešová
- Příloha č.9: z archivu rodiny Minářových – autor Jan Mikeš (truhlář)
- Příloha č.10: z archivu rodiny Minářových – autor Jan Mikeš (truhlář)
- Příloha č.11: TROHOŘ, F. Dvůr Králové nad Labem v době světové války: 1, 2, 3 díl. 1. vyd. Dvůr Králové nad Labem: F. Trohoř 1925. ISBN neuvedeno str. 17
- Příloha č.12: z archivu rodiny Minářových – text Josef Mikeš
- Příloha č.13: z archivu rodiny Minářových – autor Jan Mikeš (truhlář)
- Příloha č.14: z archivu rodiny Minářových
- Příloha č.15: z archivu rodiny Minářových – text Josef Mikeš
- Příloha č.16: z archivu rodiny Minářových – text Josef Mikeš
- Příloha č.17: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012
- Příloha č.18: VRIČAN, J. Po zapadlých stopách českých vojáků: z Julských Alp k Jadranu. 1. vyd. Olomouc: Ondřej Havlík 2008. ISBN 978-80-254-3535-9 str. 157
- Příloha č.19: z archivu pana Martinka - foto Karel Martinek 2007
- Příloha č.20: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012
- Příloha č.21: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012
- Příloha č.22: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012
- Příloha č.23: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2011
- Příloha č.24: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.25: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.26: Google Earth

Příloha č.27: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.28: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.29: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.30: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.31: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.32: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.33: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.34: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.35: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012

Příloha č.36: z archivu rodiny Škvarkových – foto Jan Škvarka 2012